

Erkennen, soms ook betalen

Overal in Europa worstelt de Kerk met schandalen van seksueel misbruik

- Merendeel betreft verjaarde misdaden
- Overal werken onafhankelijke commissies
- Enkel Oostenrijkers hanteren 'tarieven'

Erik DE SMET

Schandalen van seksueel misbruik troffen de voorbije maanden zowat alle Europese landen met een groot katholiek bevolkingsdeel. Slechts in Polen en Zuid-Europa blijft het windstil. Opmerkelijk zijn de gelijkenissen in de aard van het misbruik en in de wijze waarop gerecht, publiek en kerkelijke overheid reageren.

Ook in het buitenland blijkt het misbruik vooral te dateren uit de jaren 1960 en 1970 en zijn de feiten dus gerechtelijk verjaard. De slachtoffers waren meestal jongens tussen hun twaalf en vijftien jaar. Vaak werden ze aangerand in internaten.

In Duitsland ging de bal aan het rollen toen het Canisiuscollege van de jezuïeten in Berlijn zelf uitbracht dat twee paters systematisch kinderen hadden misbruikt. In Zwitserland stond het internaat van de benedictijnen in Einsiedeln in het oog van de storm. Sinds het verhaal in de pers kwam, meldden zich al 104 slachtoffers van 72 daders.

De reacties van de kerkelijke overheid waren in alle landen gelijklopend. Wanneer bleek dat een geestelijke zich bezondigde aan misbruik, werd de kwestie in het verleden haast altijd intern opgelost. De goede naam stond voorop, zodat haast nooit het gerecht werd ingeschakeld.

Wellicht het zwaarst door de crisis getroffen is Ierland, waar vier bisschoppen, die in het verleden rechtstreeks betrokken waren bij het toedekken van misbruikgevallen, onder druk van de publieke opinie hun ontslag indienden. Van twee hulpbisschoppen weigerde de paus echter dat ontslag.

Over het algemeen blijkt dat alle betrokken bisschoppenconferenties nu een oplossing zoeken in de oprichting van een onafhankelijke commissie. In België installeerde kardinaal Danneels reeds in 2000 dergelijke commissie. In Nederland voert oud-minister van Onderwijs Wim Deetman, op verzoek van de bisschoppen en de oversten van religieuzen, een

Ook in het buitenland stond steeds de goede naam van de Kerk voorop

onafhankelijk onderzoek. In zijn onderzoekscommissie zetelen vijf wetenschappers. De Nederlanders hanteren twee doelstellingen: waarheidsvinding en zorg

De Oostenrijkse kardinaal Christoph Schönborn richtte een noodfonds op. © Belga

voor de slachtoffers. De Zwitserse bisschoppen richtten in 2002 een commissie van experts op om hen bij te staan in de aanpak van het probleem, maar er was de voorbije maanden discussie of er een lijst van verdachte geestelijken moest worden opgemaakt.

De Oostenrijkse Kerk heeft reeds jaren af te rekenen met seksschandalen en tienduizenden Oostenrijkers lieten zich al schrappen als lid van de Kerk, waardoor de Kerk heel wat inkomsten uit kerkbelastingen misloopt. Kardinaal Chris-

toph Schönborn had al langer laten blijken dat hij die zwarte bladzijde snel wilde omslaan. In maart 2010 stelde hij dan de gewezen gouverneur van Steiermarken, Waltraud Klasnic, aan als hoofd van een onafhankelijke commissie.

Schönborn stond de commissie ook toe te onderhandelen over schadevergoedingen. Vorige maand werd bekend dat er twee tarieven gelden: 5.000 euro voor 'lichtere' zaken, 15.000 euro voor slachtoffers van jarenlang misbruik. Het geld komt uit een

noodfonds, gespijzigd door de Oostenrijkse bisdommen en religieuze orden. Klasnic onderhandelde tot heden met vijf slachtoffers over schadevergoedingen.

Anders ligt het in Duitsland, waar de bisschoppen onlangs ook besloten schadevergoedingen te betalen, maar vooralsnog geen bedragen bekendmaakten. Enkel lopende therapiekosten worden vergoed. „Er zullen evenwel altijd slachtoffers ontevreden blijven”, zei mgr. Ackermann, de bisschop van Trier die de zaak behartigt.

Gehuwde mannen priester wijden?

Meerdere Europese bisschoppen plaatsten de voorbije maanden kanttekeningen bij het verplichte celibaat voor priesters

Enkele woorden van een bisschop op radio of televisie worden vaak sneller opgepikt dan de herderlijke brief die hij schreef. Dat overkwam de Brugse bisschop Jozef De Kesel nadat hij in een ochtendprogramma had gezegd dat „mensen voor wie het celibaat menselijkerwijs onmogelijk is ook de kans zouden moeten krijgen om priester te worden”. Door journalisten gevraagd om een reactie, sloten de bisschoppen Johan Bonny van Antwerpen en Patrick Hoogmartens van Hasselt zich bij hun confrater aan.

Nieuw, zoals sommige media lieten uitschijnen, is die mening echter niet. De Braziliaanse kardinaal Paulo Evaristo Arns opperde in het verleden meermaals het idee om de celibaatsplicht af te zwakken. In verscheidene andere landen voerden plaatselijke bisschoppen hetzelfde pleidooi – in Nederland alvast de gewezen bisschop van Breda, mgr. Tiny Muskens. In Oostenrijk drukte de recentelijk teruggetreden bisschop van Eisenstadt, mgr. Paul Iby, de wens uit om gehuwde mannen tot priester te wijden.

De laatste tijd is de wens ook steeds meer te horen onder bisschoppen. Luttele maanden geleden kwam ook de voorzitter van de Zwitserse bisschoppenconfe-

De Duitse bisschoppen namen een petitie in ontvangst van gelovigen die de celibaatsverplichting willen afschaffen. © KNA-Bild

rentie, mgr. Norbert Brunner van Sion, met hetzelfde onderwerp in het nieuws. Hij beoogt geen afschaffing van de celibaatsplicht en blijft het celibataire priesterschap belangrijk achten voor de Kerk. Daarom dankt hij alle priesters voor hun trouw terzake. Terzelfder tijd wil hij nadenken over de wijding van gehuwde, degelelijk opgeleide mannen, de zogeheten *virii probati*, als aanvulling bij het bestaande priesterkorps. Dat is overigens ook wat boven-

genoemde Belgische bisschoppen bedoelen: niet zozeer priesters laten huwen, als wel gehuwden tot priester wijden.

Weinig geweten is dat de voorbije jaren in de katholieke Kerk al meermaals gehuwde mannen tot priester werden gewijd. Benedictus XVI schiep vorig jaar zelfs ruimte voor (gehuwde) anglicaanse bedienaars die – als gevolg van de spanningen in eigen rangen – wensen over te stappen naar de katholieke Kerk. Het priester-

schap van gehuwde mannen is bovendien een lange traditie in de met Rome verenigde oosterse Kerken, waar zij vooral worden ingezet als dorpsgeestelijken.

Gebrek aan moed

Mede als gevolg van de misbruikschandalen in de Kerk staat de celibaatsplicht nu volop in de belangstelling. Volgens sommigen is het celibaat de oorzaak van alle ellende. De discussie is echter veel ouder. Nieuw is dat de plicht ongehuwd te zijn almaar meer mensen, ook gelovigen, voorbijgestreefd lijkt. In Duitsland ging onlangs nog een petitie rond om de celibaatsplicht af te schaffen.

Volgens de Zwitserse jezuïet Robert Hotz ontbreekt het de bisschoppen gewoon aan moed om iets te veranderen. Hij zegt: „Eigenlijk zouden de plaatselijke Kerken het recht moeten krijgen te beslissen of zij gehuwde priesters willen of niet.”

Volgens het Duitse blad *Herder Korrespondenz* is de discussie over het celibaat de test voor de bereidheid van de Kerk om zichzelf te hervormen. Het breken met de traditie van het ongehuwde priesterschap is echter zo ingrijpend, benadrukt het blad, dat de beslissing niet enkel aan de paus mag worden overgelaten. (EDS)

Weldra orthodox concilie

De orthodoxe Kerken kwamen overeen om voor het eerst sinds het concilie van Nicea in 787 en de afscheuring van Rome in 1054 een concilie te houden. Dat zal wellicht plaatsvinden in 2012. In de jaren 1960 opperde de toenmalige oecumenische patriarch Athanasios voor het eerst het idee van een panorthodox concilie. Het werd echter opgeborgen in de jaren 1990 na de crisis in de dialoog tussen Moskou en Constantijnopel. Dankzij de nieuwe Russisch-orthodoxe patriarch, voorheen verantwoordelijk voor de dialoog van het patriarchaat van Moskou met de andere christelijke Kerken, kwam het weer ter sprake, ditmaal met succes. De orthodoxen moeten het nog wel eens geraken over de onderwerpen.

Katholieke anglicanen

Nog vóór het einde van het jaar zou een ordinariaat worden opgericht voor Britse anglicanen die overstappen naar de katholieke Kerk. Dat is een niet-territoriale eenheid onder leiding van een bisschop. Momenteel wordt in Rome nog onderhandeld over de exacte voorwaarden. Overstappende anglicanen aanvaarden het gezag van de paus en doen onder meer afstand van hun pensioen, maar mogen hun eigen liturgische tradities behouden. (IVH)